

Türkiye’de 0-3 Yaş Çocuklara Yönelik Gerçekleştirilen Lisansüstü Tez Çalışmalarının Gözden Geçirilmesi¹ A Review of Mater and Doctoral Dissertations Performed for Children Aged 0-3 in Turkey

Şermin METİN² Ufuk AKBAŞ³ Hatice YILDIZ⁴ Latife ÖZAYDIN⁵

Öz

Bu araştırmada, Türkiye’de gerçekleştirilen 0-3 yaş çocuklara yönelik lisansüstü tez çalışmalarını gözden geçirmek amaçlanmıştır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmaya 1994-2016 yılları arasında 0-3 yaş çocukların gelişim, eğitim, bakım ve beslenmesini konu alan lisansüstü tez çalışmaları dâhil edilmiştir. 60 yüksek lisans, 8 doktora ve 17 tıpta uzmanlık tezi olmak üzere toplam 84 çalışmanın 57’si tarama modeli, 18’i deneysel çalışma, 9’u ise boylamsal çalışmadır. Doküman analiz tekniği kullanılarak yapılan araştırma sonucunda ulaşılan lisansüstü tezler konularına göre kategorilere ayrılmıştır. Çalışmalar çocukların eğitimi (5 çalışma), aile eğitimi (10 çalışma), gelişimi (28 çalışma), beslenme (17 çalışma), anne babaların bilgi, tutum ve uygulamalarına ilişkin çalışmalar (18 çalışma) ve çocuğun sağlığına ilişkin çalışmalar (7 çalışma) olmak üzere altı kategoride incelenmiştir. Her bir kategorideki tez çalışmalarına ilişkin bilgi verilmiş ve aynı kategorideki tez çalışmaları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre en fazla çalışılan alanların 0-3 yaş çocukların beslenmesine, annelerin bilgi, tutumu ve davranışları ile çocukların büyüme ve gelişimine yönelik çalışmalar olduğu, 0-3 yaş çocuğun ve aile eğitimine yönelik çalışmaların yeterli olmadığı saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: 0-3 yaş, , lisansüstü tezler, çocuk eğitimi, çocuk gelişimi, aile.

Abstract

There search aims to review the master and doctoral dissertations about 0-3 years children in Turkey. The screening model is used, there search include 1994-2016 years master and doctoral dissertations about 0-3 years children development, education, care and nutrition. 57 master’s dissertations, 8 doctoral dissertation, 17 specialization in medicine dissertations, totally 84 dissertation is used, with 57 screening model, 18 experimental study, 9 longitudinal study. Documentanalysis technique is used, the dissertations are grouped to categories according to the subject. Studies are the grouped as studies about children (5), the family studies (10), childrens development (28), children’s nutrition (17), mother and father information, attitude and practices (18) and child health (7). Information is given for each category and each category is reviewed as a comparative study. The findings showed that the majority of studies are elated to 0-3 years old children nutrition, mother sattitude and behaviour and child development, there searches about education of the 0-3 years old children and family is limited.

Keywords: 0-3 years, , master and doctoral dissertations, child education, child development.

Giriş

Erken çocukluk dönemi olarak adlandırılan, 0-8 yaş arasını kapsayan dönem çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal olarak hızlı geliştikleri ve bu gelişimi etkileyebilecek tüm girişimleri içermektedir (Bertan, Haznedaroğlu, Koln, Yurdakök, Güçiz, 2009). Bu yıllarda

1Bu makale 1. Uluslararası Kadın Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

2 Yrd. Doç. Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi

3 Yrd. Doç. Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi

4 Yrd. Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

5 Yrd. Doç. Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi

kendi içinde kritik dönemleri içermektedir ve çocukların yaşamının ilk üç yılının sonraki yıllar için oldukça önemli yıllar olduğu bilinmektedir. Yaşamın ilk üç yılındaki deneyimler çocukların, gelişim, öğrenme ve dünya ile etkileşimlerini etkilemektedir. Bu dönemde çocuğun gelişim süreci ve gelecekteki öğrenmeler için temel bir yapı oluşturulmakta, gelişimin büyük bir bölümü çizilmiş olmaktadır(Bieth, Penny, Bulman, Robinson, 2005; Capito ve Yarbrough, 2015). Lillard (2013; 75) çocuk üç yaşına geldiğinde daha sonraki gelişim ve etkileşim için gerekli olan bilinçdışı hazırlığın tamamlanmış olduğunu, çocuğun üç yaşından önce yapılandırılan zihinsel işlevlerini üç yaşından sonra geliştirmeye başladığını belirtmektedir.

Bebekler sonraki yaşamlarını etkileyecek ve yaşam boyu devam edecek öğrenme stillerini doğdukları andan itibaren ortaya koymaktadır (Oklahoma Child Care Center , 2015). Öğrenme yılları olarak bilinen yaşamının erken yılları boyunca öğrenmenin temelleri atılmakta, psiko-sosyal gelişimin alacağı biçim bebeklik yıllarında ortaya çıkmaktadır (Erdemir, 2009; Kostelnik, Soderman, Whiren, Rupiper, Gregory, 2015; 37). Bu yıllar boyunca çocuklar fiziksel olarak büyümekte ve gelişmekte, duygusal olarak diğer insanlarla bağlılık oluşturmakta ve bu insanlarla iletişimde yeni yollar geliştirmektedir (Anonim, 2015).Sterlin (2002) 0-3 yaş döneminde yüksek kaliteli çocuk bakımının çocuğun maksimum gelişim düzeyine ulaşmasında etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Bu yıllarda beyin gelişimi diğer yıllardan daha hızlı olmakta, bebeklerin gördüğü, duyduğu, dokunduğu her şey beyin gelişimini etkilemektedir. Bebeklerin doğumdan sonra maruz kaldıkları görüntü, ses, koku, dokunma, dil ve göz kontağı beynin sinirsel bağlantılarının şekillenmesini, sinaptik bağlantıların kurulmasını ve sinirlerin yapı ve örgütlenmesini etkilemektedir (Estes, 2004; . Fox, Levitt, ve Nelson, 2010; Madi, 2006; Myers,1996).Beyindeki sinaptik yoğunluk ve sinir hücreleri arasındaki bağlantı hayatın ilk üç yılında olağanüstü bir hızla gerçekleşmekte, ilk yıllarındaki uyarım ve pekiştirmeler beyin bağlantılarını, kalıcı hale getirmektedir. Ömür boyu kullanılan bu bağlar üç3 yaşına kadar desteklenmediğinde hücreler budanmakta, yok olmaktadır. Böylece erken çocukluk dönemindeki olumlu ve olumsuz deneyimler, beyin bağlantılarının nasıl olacağına çok büyük katkı sağlamaktadır(Akdağ, 2015; Silberg, 2000; Summak ve Summak, 2006).

Bu yılların önemli bir özelliği çocukların zihinsel, fiziksel ve duygusal gereksinimlerini karşılayacak ve destekleyecek yetişkinlere tamamen bağımlı olmalarıdır (Bieth, Penny, Bulman, Robinson, 2005). Myers (1996) her çocuğun var olan potansiyeli doğrultusunda gelişebilmesi için yetişkine gereksinimi olduğunu belirtmektedir. Yetersiz ortamlarda gelişen çocuklar ulaşabilecekleri düzeyin gerisinde kaldıklarından yaşamları boyunca bu farkı kapatmaları oldukça güç olmaktadır (Bayhan ve Artan, 2004; Damast, Tamis-LeMonda, Bornstein, 1996).

Gelişimin çok hızlı olduğu dönem olarak kabul edilen erken çocuklukta 0-3 yaş dönemi bakım, beslenme ve eğitimin iç içe geçtiği bir dönemdir ve çocuğun yaşadığı çevresel koşullar ve bakım veren kişiler gelişimde belirleyici olmaktadır. Türkiye’de bu önemli yıllarda çocuğun bakım, beslenme ve eğitimi daha çok ailelere bırakılmış, kadının iş yaşamına aktif katılımı ve erken eğitimin öneminin yaygınlaşmasıyla çocuk bakım merkezleri de artmaya başlamıştır. Bu nedenle Türkiye’de 0-3 yaş çocukların bakım, beslenme ve eğitiminde anne ya da bakım veren kişiler ve kurumlara yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu kritik yılların en iyi şekilde değerlendirilmesi için ailelere ve eğitim kurumlarına yönelik çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. 1994 yılında uygulanmaya başlanan okul öncesi eğitim programında 0-36 aylık çocuklara yönelik ilk defa bir eğitim programı hazırlanmıştır. 2013 yılında tekrar gözden geçirilen okul öncesi eğitim programına kadar bu yaş aralığı çocukların bakım ve eğitimine yönelik ilginin ve çalışmanın az olduğu görülmektedir.

Türkiye’de okul öncesi dönemde eğitim kurumsal ağırlıklı olarak üç-altı (metnin tümünde) yaş çocukların eğitimine yoğunlaşmış durumdadır. Okul öncesi eğitime yönelik çalışmaların hemen hemen tamamının 3-6 yaş çocuklara yönelik olduğu görülmektedir (Ahi ve Kıldan, 2013; Bertan vd., 2009, Can-Yaşar ve Aral,2011; Gül ve Diken, 2009;Ogelman, 2014; Ogelman ve Güngör, 2015). Kritik yıllar olan 0-3 yaş döneminin ihmal edilmesi erken eğitimde istenen verimin sağlanmasını güçleştirecektir. Bu nedenle bu çalışmada 0-3 yaş çocuklara yönelik yapılan lisansüstü çalışmalar derlenerek bu alanda neler yapıldığı ve nelere gereksinim olduğunun ortaya konması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Tarama modelinin kullanıldığı çalışma Türkiye’de 0-3 yaş çocuklara ilişkin yapılan lisansüstün tez çalışmalarının tematik dağılımını ortaya koyduğundan betimsel nitelikte olup, tarama modeli tipindedir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009).

Araştırmanın Kapsamı

Türkiye’de ilk defa 0-3 yaş çocukların eğitimine yönelik kapsamlı bir eğitim programı hazırlanıp uygulanmaya başladığı 1994 yılından itibaren 0-3 yaş çocukların eğitimine dikkatler çekilmiştir. Bu yıldan günümüze kadar bu gelişim alanına yönelik yapılan lisansüstü tez çalışmaları kapsamında yayınlanmış ve yayınlanmamış yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezine ulaşılamaya çalışılmıştır. Çalışmalar belirlenirken çalışmanın adında “0-3 yaş”, “bebekler”, “anne ve bebek”, “0-1 yaş”, “1-2 yaş”, “2-3 yaş”, “0-12”, “12-24 ay”, “24-36 ay” ifadelerinden birinin geçmesi dikkate alınmıştır.

İşlem

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak epistemolojik doküman analizi kullanılmıştır (Büyüköztürk vd. 2009). Doküman analizinin birinci aşamasında belirlenen örneklem grubunda yer alan tezler YÖK Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı’ndan temin edilmiştir. Tezler pdf formatında bilgisayar ortamına kodlanarak aktarılmıştır. İkinci aşamada ise çalışmalar yıllara ve temalarına göre ayrılarak çözümlenmiş ve bulgular arasındaki ilişkiler açıklanmış, neden-sonuç ilişkileri kurularak bulgulardan bir takım sonuçlar çıkarılmış ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Türkiye’de 0-3 yaş çocuklarla ilgili 1994-2016 yılları arasında yapılmış olan 85Türkçe yayının yer aldığı bu çalışmada belirtilen yıllarda ve kategoride yapılmış, ancak kayıtlarda saptanamadığı için yer verilmeyen çalışmaların bulunması olası olmakla birlikte, yapılan çalışmaların büyük çoğunluğuna yer verilmeye çalışılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre lisansüstü tezler 0-3 yaş çocukların; eğitimi, aile eğitimi, gelişimi, beslenmesi, anne babaların bilgi, tutum ve uygulamaları ve sağlığına yönelik yapılan çalışmalar olarak altı tema altında toplanmıştır.

Tablo 1. 0-3 Yaş Çocuklara Yönelik Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek lisans tezi		Doktora tezi		Tıpta uzmanlık tezi		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1994-1999	9	15	3	37,5	3	17,6	15	17,6
2000-2004	9	15	1	12,5	3	17,6	13	15,3
2005-2009	21	35	0	0,0	10	58,9	31	36,5
2010-2016	21	35	4	50,0	1	5,9	26	30,6
Toplam	60	100,0	8	100,0	17	100,0	85	100,0

Tablo 1’e göre 1994-2016 yılları arasında 85 lisansüstü çalışma yapılmış, en fazla çalışmanın 2005-2009 yılları (%36,5) arasında ve yüksek lisans tezi (60) olduğu belirlenmiştir. Doktora tez çalışmalarına ise çok az yer verilmiştir.

Tablo 2. 0-3 Yaş Çocuklara Yönelik Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarında Kullanılan Yönteme Göre Dağılım

Tezin Türü	Tarama Modeli		Deneysel Çalışma		Boylamsal Çalışma		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Yüksek lisans	47	82,4	12	63,2	1	11,1	60	70,6
Doktora	1	1,8	7	36,8	0	0,0	8	9,4
Tıpta uzmanlık	9	15,8	0	0,0	8	88,9	17	20,0
Toplam	57	100,0	19	100,0	9	100,0	85	100,0

Tablo 2’de lisansüstü çalışmalar tarama modeli (57), deneysel (19) ve boylamsal çalışmadır (9). Yüksek lisans tezlerinde daha çok tarama (%82,4) ve deneysel (%63,2) yöntem, doktora tezlerinde deneysel yöntem (%36,8) ve tıpta uzmanlık çalışmalarında boylamsal yöntem (%88,9) kullanılmıştır.

Tablo 3. 0-3 Yaş Çocuklara Yönelik Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Konu Alanı	n	%
Tıp Fakültesi	15	17,6
Sağlık Bilimleri	47	55,4
Eğitim Bilimleri	8	9,4
Sosyal Bilimler	12	14,1
Fen Bilimleri	3	3,5
Toplam	85	100,0

Tablo 3’e göre lisansüstü çalışmalar en fazla sağlık bilimleri (%55,4) en az ise fen bilimleri (%3,5) alanında yapılmıştır. Eğitim bilimleri alanında sınırlı sayıda çalışmanın (%9,4) yapıldığı görülmüştür.

Çocuk eğitimi

Çocuk eğitimine yönelik Erdemir (2009) normal gelişim gösteren çocuklara erken eğitimin genel gelişim, ince motor ve sosyal beceri ve öz bakım becerilerine etki ettiğini ancak dil, bilişsel ve kaba motor gelişimde anlamlı bir farkı yaratmadığını belirtmiştir (Tablo 4).

Özel eğitim gerektiren çocuklara yönelik Kobal (2000) down sendromlu çocuklara verilen motor beceri eğitimi ve motor destek/fizyoterapinin, Karaaslan (2011) gelişimsel yetersizliği olan çocuklara etkileşime dayalı erken eğitim programının, Alptekin (2011) zihinsel engelli çocuklara aile katılımlı eğitimin AYTEKİN (2011) ise gelişimsel gerilik riski bulunan çocuklar için geliştirip uyguladığı erken eğitimin çocukların gelişimine katkı sağladığını ortaya koymuşlardır. Bu yaş grubu çocuklarına yönelik eğitim çalışmalarının sınırlı olması ve normal gelişim gösteren çocukların eğitimlerinin ihmal edilmesi gelişim için önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Tablo 4. 0-3 Yaş Çocukların Eğitimine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
2000	Kobal, G.	Erken eğitim programına devam eden Down Sendromlu bebeklere verilen motor beceri eğitiminin büyük kas gelişimlerine etkisinin incelenmesi.	DeneySEL Çalışma (Doktora tezi) -0-3 yaş 20 çocuk (10 deney, 10 kontrol grubu), Motor destek/fizyoterapi eğitimi
2009	Erdemir, S.	Erken destek eğitim programının 18-36 aylık çocukların gelişimine etkisinin incelenmesi.	DeneySEL Çalışma (Yüksek lisans tezi) -39 bebek, Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE), Erken Destek Eğitim Programı
2010	Karaaslan, Ö.	Etkileşime Dayalı Erken Eğitim Programı'nın (Edep) Gelişimsel Yetersizliğe Sahip Çocuklar Ve Anneleri Üzerindeki Etkililiği.	DeneySEL Çalışma (Doktora tezi) -19 çocuk, Etkileşime Dayalı Erken Eğitim Programı, Ebeveyn Davranışını Değerlendirme Ölçeği Türkçe Versiyonu ve Çocuk Davranışını Değerlendirme Ölçeği, Türkçe Versiyonu, Denver Gelişimsel Tarama Testi-II ve Ankara Gelişim Tarama Envanteri.
2011	Alptekin, A.E.	0-3 yaş özel eğitim alan zihinsel engelli çocukların gelişiminde aile katılımlı eğitimin etkisinin incelenmesi.	DeneySEL Çalışma (Yüksek lisans tezi) -20 çocuk, Alıcı Dil ve Öz Bakım Becerileri Eğitimi, Denver II Gelişimsel Tarama Testi.
2011	Aytekin, Ç.	Ev temelli erken müdahale programının geliştirilmesi: Bir vaka çalışması.	DeneySEL Çalışma (Doktora tezi) -18 aylık bebek ve ailesi, Gelişimsel Erken Müdahale Programı.

Aile eğitimi

Tablo 5'te aileye yönelik eğitimler; lohusalık dönemi, çocuk bakım ve beslenmesine yöneliktir (Aydın, 2001; Karaaslan, 2002; Karadağ, 2008; Tatvan, 2009; Çetin, 2011; Demir, 2012; Yalçın, 2012). Bu çalışmalarda prematüre bebeği olan annelere ev merkezli eğitim (Karaaslan 2002) ve bebekleri hastanede kalan annelere (Çetin 2011) bakım eğitiminin, anne adaylarına yönelik eğitimin bebek bakımını etkilediği (Karadağ, 2008), annelerin olumsuz bilgi ve inançlarını (Yalçın 2012) değiştirdiği saptanmıştır. Beslenme üzerine yapılan iki çalışmada beslenme eğitiminin etkisi (Demir, 2012; Tatvan, 2009) ortaya konmuş, Aydın (2001)'de annelere verilen taburculuk eğitiminin annelerin aynı tanıyla hastaneye başvurma oranlarının düştüğünü saptanmıştır.

Anne çocuk etkileşimine yönelik Kılınç (2011) normal gelişim gösteren çocuklar ile anne etkileşim programının çocukların sözel, dil, matematiğe hazırlık ve öğrenmeye hazırlayıcı davranışlar alt boyutunda etkili olduğunu, Richter-Kanık (1998) Down Sendromlu çocuk anne erken destek eğitiminin anne çocuk etkileşimi ve annelerin stres düzeylerini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Annelere verilen eğitimin onların öz yeterlik algısı Elibol (2007) ve bağlanma düzeylerine Atalay (2014) etki ettiği belirlenmiştir. Aile eğitim

çalışmalarının daha çok çocukların bakım ve beslenmesi üzerine yoğunlaşmasının çocukların eğitimine yönelik bilincin oluşmadığını göstermektedir.

Tablo 5:0-3 Yaş Çocuğa Sahip Ailelerin Eğitimine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
1998	Richter-Kanık, N.	Erken eğitim Down Sendromlu bebeği olan annelerin stres ve anne-bebek etkileşim düzeyine etkisi.	Deneysel Çalışma (Doktora) - 16 bebek ve anne, Stres Envanteri, Anne-Bebek Etkileşimi Gözlem Formu, Erken Eğitim Programı
2001	Aydın, N.	Akut solunum yolu enfeksiyonları tanısı ile yatırılan 0-2 yaş grubu çocukların ebeveynlerine taburculuk eğitiminin hastalığın tekrarlamasına etkisi.	Deneysel Çalışma (Yüksek lisans tezi) - 53 bebek, Anket formu, Taburculuk Eğitimi
2002	Karaaslan, T.	Çok düşük doğum ağırlıklı prematüre bebeklerin gelişimine ev merkezli erken eğitim programlarının etkisinin incelenmesi.	Deneysel Çalışma (Yüksek lisans) -0-2 yaş 18 bebek, Bayley Bebekler İçin Gelişimsel Değerlendirme Ölçeği, Bebekler ve Küçük Çocuklar İçin Ev Ortamını Değerlendirme Ölçeği, Yoksul Aileler İçin Ev Ortamı Değerlendirme Ek Ölçeği,Portage Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Programı Gelişimsel Kontrol Listeleri, Ev Eğitim Programı
2007	Elibol, F.	12-36 aylar arasında çocukları olan annelere verilen grup eğitiminin annelerin anne babalık görevlerinde öz yeterliliklerine yönelik katkısının incelenmesi.	Deneysel Çalışma (Yüksek lisans) -Anne Babalık Görevlerinde Öz Yeterlilik Ölçeği, Ev Ortamı Değerlendirme Anket Formu, AnkaraGelişim Tarama Envanteri, Anne Eğitim Programı
2008	Karadağ, F.	Gebelere lohusalık bakımı ve bebek bakımı konusunda verilen eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi.	Deneysel çalışma (Yüksek lisans) -100 anne, Tanıtıcı Bilgi Formu, Sağlıklı Lohusalık ve Bebek Bakımına Yönelik Bilgi Düzeyi Değerlendirme Formu, Doğum Sonrası Komplikasyonları Değerlendirme Formu, Lohusalık bakımı ve bebek bakımı ile ilgili bilgi aktarımı.
2009	Tatvan, A.	0-3 yaş çocuğu olan annelere yönelik beslenme eğitim programı.	Deneysel Çalışma (Yüksek lisans) - 40 anne,Gebelik Ve Emzicilikte Beslenme Eğitimi, Değerlendirme Testi
2011	Kılınç, F.E.	Anne eğitim programı ile anne çocuk etkileşim programının 24-36 aylık çocukların bilişsel becerilerine ve annelerin çocuk yetiştirme davranışlarına etkisinin incelenmesi.	Deneysel Çalışma (Doktora) -75 anne ve çocuk, Anne Çocuk Etkileşim Programı, Bilişsel Beceri Ölçeği, Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği
2011	Çetin, Z.	Sağlığı geliştiren hastane kavramı içinde prematüre yenidoğan sağlığı: Doğum sonrası annelere verilen eğitimin çocuk bakımına etkisi	Deneysel Çalışma(Yarı deneysel) (Yüksek Lisans) -70 geç pretermiyeni doğan, Anket Formu, Bebek Bakımı Eğitimi
2012	Demir, R.	60. Yıl Sağlık Ocağı bölgesinde yaşayan 0-2 yaş grubu çocuklarda malnütrisyon sıklığı, etkileyen faktörler ve annelere verilen eğitimin etkisi.	Deneysel Çalışma (Yarı deneysel) (Yüksek lisans) -618 anne, Soru formu, bebekleri boy ve kilo ölçümü, Beslenme Eğitimi
2012	Yalçın, H.	Anne adaylarına verilen eğitimin (ASBEP) gebelik, doğum, lohusalık ve bebek bakımına ilişkin fonksiyonel olmayan uygulamalara etkisi: Karaman ili örneği.	Deneysel çalışma ve tarama modeli (Doktora) - 64 anne adayı, Anne Sağlığı ve Bebek Bakımı Eğitimi Programının, Fonksiyonel Olmayan İnanç ve Uygulamalar Ölçeği, Anne Sağlığı ve Bebek Bakımı Bilgi Düzeyi Değerlendirme Testi.
2014	Atalay, E.B.	Doğum öncesi eğitimin anne-bebek	Tarama Modeli

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
		bağlanmasına etkisi.	(Yüksek lisans) -90 gebe kadın, Gebelik Eğitim Programı, Anket Formu, Gebe Takip Formu, Maternal Bağlanma Ölçeği.

Gelişim

Tablo 6'ya göre Ceylan (1996) ve Koca (2002)anne sütü ile beslenen çocukların motor gelişimlerinin normal olduğunu, Kasapkara (2009) demir eksikliğinin gelişimi olumsuz etkilediğini, Ertaş (2004) ise B12 vitamin eksikliği tedavisinin etkililiğini tartışmıştır. Anne bebek etkileşiminin gelişime etkisi ile ilgili Ceber (1998) normal ve zihinsel engelli bebeklerin anne bebek etkileşimi arasında anlamlı bir farkın olmadığını, Karaca (1998) anne bebek etkileşiminin bebeklerin dil gelişimini etkilediğini belirtmiştir.

Tablo 6. 0-3 Yaş Çocukların Gelişimine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
1996	Ceylan, R.	9-12 aylık çocukların beslenme, büyüme ve psikomotor gelişim durumları.	Tarama Modeli (Yüksek lisans), -130 bebek, Denver Gelişimsel Tarama Testi, Anket Formu
1998	Ceber, H.	Normal ve zihinsel engelli bebeklerde anne-bebek etkileşiminin karşılaştırmalı olarak incelenmesi	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -5-30 aylık 15 zihinsel engelli çocuk, -Anne-Bebek Etkileşimi Gözlem Formu.
1998	Karacan, E.	Yaşamın ilk bir yılında anne-bebek etkileşimi ve bebeklerde dil gelişimi	Boylamsal Çalışma (Yüksek lisans) -71 bebek, bir yıllık izleme Formu, Dil Gelişimi Değerlendirme Formu
2001	Gümüşok, A.	0-2 yaş arası çocuklarda gelişimsel izleme rehberinin Denver II ile karşılaştırılması.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -150 bebek, Gelişimsel İzleme Rehberi ve PEDS ile Denver Gelişimsel Tarama Testi, Gelişimsel İzleme Rehberi.
2002	Koca, B.	Anne sütü ve mama ile beslenen prematüre bebeklerin psiko-motor gelişimlerinin izlemi -doğumdan itibaren altı aylık izlemi içeren prospektif bir çalışma.	Boylamsal Çalışma (Tıpta uzmanlık) -78 sağlıklı prematüre bebek, 3. ve 6. aylarda DGTT uygulaması
2002	Salgın, A.	Postpartum depresyonun çocuk bakımı ve gelişimine etkileri.	Tarama Modeli (Yüksek Lisans) -100 anne-bebek, Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği, Anket Formu
2003	Öztop, D.B.	Depresyonu olan annelerin bebeklerinde bilişsel duygusal gelişim ve anne bebek ilişkisi.	Tarama Modeli (Tıpta uzmanlık) -14 ay-38 aylık bebek ve anne, Yapılandırılmış Klinik Görüşme, Anket Formu, Psikiyatrik Değerlendirme Formu, Uyum Davranış ölçeği, Ankara Gelişim Tarama Envanteri, Denver II Gelişim Tarama Testi.
2004	Ertaş, T.	Şanlıurfa'da bebeklik dönemin B12 vitamin eksikliğinin sıklığı, nedenleri ve B12 vitamini eksikliğinin fiziksel, mental ve psiko-motor gelişim üzerine etkileri	Boylamsal Çalışma (Tıpta uzmanlık) -6-11 ay arası 211 bebek, Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE), Çocukların kan sayımları, B12 vitamini düzeyleri ölçümü.
2005	Karabekiroğlu,	Erken çocukluk (0-3 yaş) dönemi	Tarama Modeli

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
	K.	sosyal ve duygusal sorunları ile ebeveynin depresif duygu durumu ve genel kaygı düzeyi ilişkisi	(Tıpta uzmanlık) -108 çocuk ve ebeveynleri, 2-3 Yaş Çocuklar için Davranış Değerlendirme Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri ve Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri
2005	Deleverova, B.	Müziğin 0-3 yaş grubu çocuklarında gelişimlerine etkilerinin incelenmesi.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -Görüşme
2006	Bingöler, E.B.	T.C. Sağlık Bakanlığı - UNICEF işbirliği: Bebeklik ve Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin İzlenmesi ve Desteklenmesi Programı'nın değerlendirilmesi	Deneyisel Çalışma (Yüksek lisans) -148 birinci basamak sağlık çalışanı -Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin izlenmesi ve Desteklenmesi Programı, Bebeklik ve Kendini Değerlendirme Ölçeği, Bebeklik ve Erken Çocukluk Döneminde Gelişim, Bilgisini Değerlendirme Ölçeği .
2006	Doğan, D.G.	Gelişimi izleme ve destekleme rehberi 0-2 yaş standardizasyon çalışması.	Tarama modeli (Yüksek lisans) - 313 çocuk, Denver II Testi.
2006	Alpan, Y.	Ankara örnekleminde 12-36 aylık bebek ve çocuklar için sosyal ve duygusal değerlendirme aracının Türk çocuklarına uyarlanması.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -253 çocuk ve ebeveynleri, Sosyal ve Duygusal Değerlendirme Aracı.
2007	Dışıklı, S.	24-36 aylık otistik çocukların sosyal ve duygusal gelişim özelliklerinin incelenmesi.	Tarama modeli (Yüksek lisans), - 60 otistik çocuk, Kişisel Bilgi Formu, Otistik Çocuklar için Sosyal ve Duygusal Gelişimi Değerlendirme Aracı
2007	Şen, S.	Anneanne - anne - bebek bağlanmasının incelenmesi	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -1400 anne, Anne-Bebek Tanıtım Formu, Anneanne Tanıtım Formu, MaternalBağlanmaÖlçeği, Yakın İlişkilerde YaşantılarÖlçeği.
2009	Akçakoca, Y.	Doğum sonrasında anne-bebek bağlanmasını etkileyen faktörler	Tarama Modeli (Tıpta uzmanlık) - 100 anne, SCID-I, SCID-II, Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği, Çift Uyum Ölçeği.
2009	Karakulak, H.	Anne-bebek bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması (Aydın örneği)	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -296 anne ve 215 eş, Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği, Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği.
2009	Kasapkara, Ç.S.	Bebeklikte yapılan demir profilaksisinin demir eksikliği gelişimini önleme ve psikomotor gelişim üzerine etkisi.	Boylamsal Çalışma (Tıpta uzmanlık) -400 bebek, Bayley II Bebekler İçin Gelişim Ölçeği.
2011	Alan, H.	Doğum sonrası dönemde sosyal desteğin anne bebek bağlılığına etkisi	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -135 anne, Anket Formu, Maternal Bağlanma Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği.
2011	Kara-Kaya, Ö.	Bir yaş altındaki riskli çocukların normal gelişim açısından incelenmesi.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -Yüksek riskli 0-12 aylık bebekler, NöroSensori Motor Değerlendirme Anketi, Nöro Sensori Motor Değerlendirme Anketi, Bayley-III Bebek ve Çocuk Gelişimi Değerlendirme Ölçeği.

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
2011	Özdemir, B.	2 yaşındaki çocuklarda çalışan bellek, ketleme ve mizaç arasındaki ilişkiler.	Tarama Modeli (Yüksek lisans), - 36 çocuk ve annesi, Erken Çocukluk Dönemi Davranış Anketi Kısa Formu, Taklit Ederek Sınıflandırma Testi, Erken Çocukluk Dönemi Davranış Anketi
2011	Sertgil, N.K.	Bebeklik ve erken çocukluk döneminde gelişimsel risk tespiti için sosyal iletişim alan tarama testi (SIATT) geçerlilik, güvenilirlik ve norm çalışması	Tarama Modeli (Yüksek lisans) - 802 çocuk ve annesi, -Sosyal İletişim Alan Tarama Testi-6
2011	Şolt, A.	Doğum sayısının anne-bebek bağlanmasına etkisi	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -100 anne, Anne-Bebek Tanıtım Formu, Maternal Bağlanma Ölçeği.
2012	Arı, S.	Anne bebek bağlanması ile doğum sonu depresyon arasındaki ilişki.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -315 anne, Anne Bebek Tanıtım Formu, Maternal Bağlanma Ölçeği ve Edinburg Doğum Sonu Depresyon Ölçeği.
2013	Arslan, E.	Otizmlili çocukların 0 - 2 yaş döneminde gösterdikleri belirtilere ilişkin veli görüşlerinin incelenmesi.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -28 bebek ve ebeveynleri, Görüşme formu
2013	Dursun, G.	Yeni doğan dönemindeki kısa süreli annelik yoksunluğunun 2-3 yaş arası çocukların ruh sağlığı ve gelişimi üzerine etkisi.	Tarama modeli (Yüksek lisans) -40 çocuk, Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği, Ankara Gelişim Tarama Envanteri
2014	Dağlar, G.	Gebelik ve doğum sonrası dönemde anne-bebek bağlanma düzeyi ve etkileyen faktörler	Tarama Modeli (Doktora) -270 gebe, Prenatal Bağlanma Envanteri, Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği, Beck Anksiyete Envanteri Epidemiyolojik Araştırmalar Merkezi Depresyon Skalası.
2014	Kondolot, M.	Otizm spektrum bozukluklarının tanısında M-CHAT (Modified Check List For Autism In Toddlers) tarama testinin geçerlilik-güvenilirliği, Kayseri'de 18-24 aylık çocuklarda otizm spektrum bozukluklarının sıklığı ve etiyolojide bazı çevresel faktörlerin rolü.	Tarama Modeli (Doktora) - 2021 çocuk, M-CHAT testinin geçerlilik-güvenilirlik
2015	Avcu, A.U.	Ev merkezli anne-bebek etkileşim programının annelerin duyarlılık ve karşılıklı etkileşim davranışları ile bebeğin gelişimine etkisi	DeneySEL Çalışma (Doktora) -9-12 aylık 44 bebek ve annesi, Ev Merkezli Anne-Bebek Etkileşim Programı'nın, Genel Bilgi Formu, Duyarlılık ve Karşılıklılık Testleri ve Denver Gelişimsel Tarama Testi II

0-3 yaş çocukların sosyal ve duygusal gelişimine yönelik altı çalışma yapılmıştır. Karabekiroğlu (2005) ebeveyn depresyonunun özellikle aynı cinsiyete sahip çocuğa etkisini, Dursun (2006) kısa süreli anne yoksunluğunun anne yoksunluğu semptomlarını ortaya çıkardığını, Avcu (2015) Ev Merkezli Anne-Bebek Etkileşim Programı'nın bebeklerin sosyal ve motor gelişimlerini etkilediğini, Dışlıklı (2007) otistik çocukların sosyal duygusal gelişim özelliklerini, Özdemir (2011) ise bebeklerde çalışan bellek kapasitesine yönelik bulgulara ulaşmıştır.

Annelerin duygu durumlarına ilişkin Salgın (2002) plansız hamileliğin postpartum depresyonun tetiklediği ve bu bebeklerinin daha geç yürüdüklerini, Öztop (2003) anne depresyonunun gelişimi geriletmediğini, anne-çocuk ilişkisinde sorunlara neden olduğunu saptamıştır.

0-3 yaş çocuklara yönelik ölçme araçları ile ilgili sekiz çalışma yapılmıştır. 0-2 yaş gelişimsel izleme rehberi (Gümüşok, 2001) Gelişimi İzleme ve Destekleme Rehberi (Doğan, 2006), Sosyal Ve Duygusal Değerlendirme Aracı (Alpan, 2006), Bayley Bebek ve Çocuk Gelişimi Değerlendirme Ölçeği’3’ünve Nöro-Sensori Motor Değerlendirme Anketi test bataryaları (Kara-Kaya, 2011), otistik çocuklar için MCHAT (Kondolot, 2014),Sosyal İletişim Alan Tarama Testi (Sertgil, 2011) testinin geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır. Karakulak (2009) Anne-bebek bağlanma ölçeğinin uyarlanmasını, Bingöler (2006) Bebeklik ve Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin İzlenmesi ve Desteklenmesi Programı'nın değerlendirilmesini yapmıştır. Bebeklerin gelişimini değerlendirmeye yönelik geçerli ve güvenilir araçlar alana kazandırılmış olması yapılacak araştırmalar için önemli bir gelişme olarak görülmektedir.

Anne bebek bağlanma ilişkisine yönelik altı çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda annelerin kendi anneleri ile kurdukları bağlanma ilişkisi (Şen, 2007) ve bağlanma düzeyini etkileyen faktörleri (Akçakoca, 2009;Alan, 2011; Arı, 2012; Dağlar, 2014;Şolt, 2011) ele alınmıştır. Çocuğun gelişimine yönelik yapılan diğer çalışmalarda Deleverova (2005) müziğin gelişime etkilerini, Arslan da (2013)anne görüşleri ile otizmlili bebeklerin gösterdiği belirtileri saptamaya çalışmıştır.

Beslenme

Tablo 7’ye göre 0-3 yaş arası çocuklarda beslenme ve malnütrisyon arasındaki ilişki ve malnütrisyon nedenleri (Arıkan, 1995; Ayhan, 1996; Uyar, 1996) ortaya konmuştur. Anne sütü ile beslenmenin bebeklerin gelişimi ve sağlığına etkilerini (Akıncı, 1997; Aktaş, 2012; Atalay, 2007; Erturaç, 2006; Esin, 2011; Sahip,1997), Yiğit (2006) ise çocukların beslenme durumlarına bağlı olarak normal gelişim gösterdiklerini belirlemiştir.

Tablo 7. 0-3 Yaş Çocukların Beslenmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
1995	Arıkan, D.	Erzurum il merkezindeki sağlık ocaklarında kayıtlı 0-24 aylık çocuklarda beslenme durumu, malnütrisyonprevalansı ve onu etkileyen faktörler.	Tarama modeli (Doktora) -637 çocuk, yaşa göre vücut tartısına değerlendirilmesi.
1996	Ayhan, G.	Elazığ ili merkez ilçe Yeni Mahalle Sağlık Ocağı bölgesinde 2 yaş altı çocuklarda beslenme durumu ve protein-enerji malnütrisyon sıklığı.	Tarama Modeli (Tıpta uzmanlık) - 400 çocuk, Boy ve kilo ölçümleri, Anket formu
1996	Uyar, A.	Ankara gecekondu kesiminde 0-3 yaş grubu çocuklarda malnütrisyonprevalansı üzerinde bir araştırma	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -300 çocuk, Anket formu
1996	Hayran-Ateş, A.	3 Yaş grubundaki çocukların beslenme ve sağlık durumunun, annenin hamilelik süresindeki beslenme ve sağlık durumu ile ilişkisinin araştırılması	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -Anket Formu, Çocuğun antropometrik özellikleri ölçümleri.
1997	Sahip, Y.	0-1 Yaş grubu bebeklerde anne sütüyle veya diğer yöntemlerle beslenmenin	Boylamsal Çalışma (Tıpta uzmanlık)

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
1997	Akıncı, Z.	İnfeksiyon hastalıkları üzerindeki etkisi 0-12 ay arası sağlıklı bebeklerde büyümenin değerlendirilmesi	--220 bebek, bir yıllık izleme Boylamsal Çalışma (Tıpta uzmanlık) -Beslenme ve büyümenin takibi
2001	Yücesoy, M.M.	0-12 aylık bebeklerin anne sütü ile beslenmesine etki eden faktörler.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -Görüşme formu
2005	Atalay-Terzi, Ö.	Bir-üç yaş grubu sağlıklı çocuklarda beslenme alışkanlıkları ve günlük posa alım düzeyleri.	Tarama modeli (Yüksek lisans) - 104 çocuk, besin iletimlerinin değerlendirilmesi.
2006	Yiğit, S.	Çankırı İl Merkezinde 12-48 Aylık Çocukların Antropometrik Ölçümler İle Beslenme Durumlarının Değerlendirilmesi.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -258 çocuk, Anket formu, vücut ölçümleri
2006	Erturaç, M.	4-24 aylık çocuklarda beslenme şekli ile hemoglobin düzeyi ve demir eksikliğinin ilişkisi.	Tarama Modeli (Tıpta uzmanlık) - 200 çocuk
2007	Atalay, N.D.	İnfant dönemi bebeklerde beslenme epidemiyolojisi ve enfeksiyon hastalıkları ile beslenme arasındaki ilişki.	Boylamsal Çalışma (Tıpta uzmanlık) -445 bebek, anne sütü ve ek gıda alma durumu takibi.
2008	Yıldız, K.	Isparta kent merkezinde 0-12 aylık bebeklerin büyüme durumlarının değerlendirilmesi.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -Ağırlıkları ve uzunluk ölçümleri, Anket Formu
2008	Comba, A	Sosyal pediatri polikliniğinde sağlık izlemi yapılan çocukların 24 aylık izlemlerinin sonuçları.	Boylamsal Çalışma (Tıpta uzmanlık), -501 bebeğin izlenmesi
2010	Ulusoy, M.N.	Doğum sonrası altı aylık dönemde Postpartum depresyon sıklığının bebeklerin beslenme ve büyümesi ile ilişkisinin longitudinal incelenmesi.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -157 anne, Anne Tanıtım Formu, Edinburgh Doğum Sonu Depresyon Ölçeği, Bebek Değerlendirme Formu ve LATCH, Çocukların antropometrik ölçümler
2011	Esin, K	0-6 aylık bebeklerde anne sütü ile beslenmenin büyüme ve dışkılamaya etkisi.	Tarama Modeli (Yüksek lisans), - 100 bebek, Anket formu,bebeklerin ölçümleri.
2012	Aktaş, Ş.	9-12 aylık bebeklerde tamamlayıcı beslenme ve bunu etkileyen faktörler	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -243 bebek, anket formu, bebeklerin antropometrik ölçümleri
2012	Dikbaş, E.	Düşük ve normal doğum ağırlıklı bebeklerin 12 aylık büyümesinin izlemi ve büyüme etkileyen faktörler	Boylamsal Çalışma (Tıpta uzmanlık), -294 DDA bebek, Bir yıllık izleme
2012	Baysal, T.	Denizli il merkezinde 6-36 aylık çocuk beslenme uygulamaları ve çocukların büyümesine etkisi.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) - 465 anne ve bebek, Bebek ve Çocuk Beslenme İndeksi.

Anneleri beslenme ve sağlık durumunun bebeklerin beslenme ve gelişimine etkisi (Baysal, 2015; Hayran-Ateş, 1996;Ulusoy, 2010) incelenmiş, bebeklerin beslenme durumu (Atalay-Terzi, 2005) belirlenmeye çalışılmıştır. Çocuklardaki büyümenin izlenmesine yönelik

yapılan üç çalışmada (Comba, 2008; Dikbaş; 2012; Yıldız, 2008) bebeklerin gelişimine yönelik bulgular ile annelerin bebek bakımı ve besleme konusunda bilgi düzeyleri ortaya konmuştur. Bebeklerin beslenmesine yönelik çalışmalar daha çok anne sütü ve ek gıdalara yönelik çalışmalardır. Günümüzde ek gıda ve gıda güvenliği ve çocuğa etkileri üzerine çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir.

Anne babaların bilgi, tutum ve uygulamaları

Tablo 8’e göre annelerin dış çıkarma konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları Çelebioğlu (1998), eğitim durumu arttıkça ishal ve ishal durumunda beslenme ile ilgili bilgi düzeylerinin arttığı (Hacıhasanoğlu, 1999; Şanlıer, 2004) saptanmıştır. Annelerin bebek bakımına ilişkin uygulamaları ile ilgili 10 çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda (Çalışkan, 2005; Değer, 2011; Delikanlı, 2013; Eğri, 2006; Gökdoğan, 2009; Kahrıman, 2007; Molu, 2011; Özyazıcıoğlu, 2000; Sivri, 2012; Ural, 2011) annelerin emzirme, mama ile besleme, bakım gibi durumlarda eğitim durumu ile geleneksel yöntemleri uygulama arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya konmuştur.

Tablo 8. 0-3 Yaş Çocuğa Sahip Annelerinin Bilgi, Tutum Ve Uygulamalarına Yönelik Yapılan Çalışmalar

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
1998	Çelebioğlu, A.	Erzurum il merkezinde 24 aylık çocuğu olan annelerin dış çıkarma dönemine ilişkin bilgileri ile bu dönemde yaptıkları uygulamalar.	Tarama modeli (Yüksek lisans) -242 anne, Anket formu
1999	Hacıhasanoğlu, R.	Erzurum il merkezinde 0-24 aylık çocuğa sahip annelerin ishal durumunda yaptıkları uygulamalar ve bilgi düzeylerinin saptanması.	Tarama modeli (Yüksek lisans), - 600 anne, Anket Formu
2000	Özyazıcıoğlu, N.	Erzurum il merkezinde 12 aylık çocuğu olan annelerin çocuk büyütmeyle ilişkin yaptıkları geleneksel uygulamalar	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -320 anne, Anket formu
2004	Şanlıer, N.	Sıfır-üç yaş grubunda çocuğu bulunan annelerin beslenme ve ishal konusunda bilgi ve davranışlarının incelenmesi	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -Anket Formu
2005	Çalışkan, Z.I.	Nevşehir Belediye sınırları içerisinde yaşayan annelerin bebek bakımına ilişkin uygulamaları.	Tarama modeli (Yüksek lisans) -320 anne, Anket formu
2006	Eğri, G.	Tokat ili bir sağlık ocağı bölgesindeki 15-49 yaş grubu kadınların doğum sonu dönemde anne ve bebek bakımına yönelik geleneksel uygulamaları.	Tarama modeli (Yüksek lisans), -400 anne, Anket formu
2007	Kahrıman, İ.	Trabzon il merkezinde 6-12 aylık çocuğu olan annelerin bebek bakımına ilişkin geleneksel uygulamaları	Tarama Modeli (Yüksek lisans), -400 anne, Yapılandırılmamış görüşme
2008	Şahan, H.	0-24 aylık bebeği olan annelerin anne sütü ve emzirme konusunda bilgi, tutum ve davranışları.	Tarama Modeli (Tıpta uzmanlık), - 363 anne, Anket Formu
2009	Gökdoğan, M.	0-6 aylık bebeği olan annelerin anne sütünü arttırmaya yönelik geleneksel uygulamaları.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -216 anne, Görüşme

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
2009	Kaya, D.	0-24 aylık bebeği olan annelerin anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamaları.	Tarama Modeli (Tıpta uzmanlık) -453 anne, Anket Formu
2010	Kuruçırak, Ş	4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki.	Tarama Modeli (Yüksek lisans tezi) - 260 baba, Babaların Bebek Bakımına Katılım Formu, Babalık Rolü Algı Ölçeği.
2011	Ural, S.	Erciyes Üniversitesi Yenidoğan ve Sosyal Pediatri Polikliniklerine başvuran 0-24 aylık bebeği olan annelerin emzirme ve anne sütünü artırmaya yönelik geleneksel uygulamaları.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) - 900 anne, Anket formu
2011	Değer, V. B.	Mardin ili Kızıltepe ilçe merkezinde yaşayanevli kadınların doğum sonrası dönemde anne ve bebek bakımına yönelik bildikleri ve/veya uyguladıkları geleneksel yöntemler.	Tarama modeli (Yüksek lisans) -549 kadın, Anket Formu
2011	Molu, B.	0-12 aylık bebeği olan annelerin çocuk bakımında başvurdukları geleneksel uygulamalar.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -382 anne, Anket formu
2012	Sivri, B.B.	0-12 aylık bebeği olan annelerin anne-bebek bakımına ilişkin geleneksel uygulamaları.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) - 286 anne, Anket formu
2013	Delikanlı, G.	Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Farabi Hastanesi'ne başvuran, 0-24 ay arası bebeği olan annelerin emzirme ve bebek beslenmesi konusundaki bilgi düzeyleri ile uygulamalarının belirlenmesi.	Tarama modeli (Yüksek lisans) -250 anne ve bebek, Bebeklerin ölçümleri
2013	Dilsiz, H.	Bebeklik ve erken çocukluk dönemi uyumsal yeme davranışı ve beslenme süreci anne tutumları ölçekleri geliştirme çalışması.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) -886 çocuk, 1121 anne, Bebeklik Dönemi Uyumsal Yeme Davranışı Ölçeği, Erken Çocukluk Dönemi Uyumsal Yeme Davranışı Ölçeği ve Bebeklik ve Erken Çocukluk Dönemi Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği.
2014	Bal. S.	İlk kez babalık deneyimi yaşayan erkeklerin bebek bakımına katılmaya ilişkin görüşleri ve bakıma katılma durumları.	Tarama modeli (Yüksek lisans), -357 baba, Anket formu
2015	Koç, M.	0-2 yaş arası çocukları olan annelerin ilk 6 ay sadece anne sütü verme durumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi.	Tarama Modeli (Yüksek lisans) - 258 anne, Anket Formu

Annelerin anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi ve tutumlarını inceleyen Kaya (2009) annelerin çoğunun doğum öncesi ve lohusalıkta bilgi aldıklarının, Şahan (2008) ve Koç (2015) annelerin anne sütü verme süresinin kısa olduğunu, ek gıdaya erken başlama durumunun bazı değişkenlere göre farklılaştığını belirlemiştir.

Babaların bebek bakımına ilişkin uygulamalarına yönelik iki çalışmaya ulaşılmıştır. Kuruçırak (2010) babaların bebek bakımına katılımlarının ortalamasının üstünde olduğunu Bal (2014) ilk kez babalık deneyimi yaşayan babaların çoğunun bebek bakımına ilişkin kendilerini yeterli gördüklerini saptanmış, Dilsiz (2013) Bebeklik ve Erken Çocukluk Dönemi Uyumsal Yeme Davranışı ve Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçekleri

geliştirmiştir. Çalışmalar tamamen anne babaların bakım ve beslenmeye yönelik bilgi, tutum ve uygulamalarına yöneliktir. Bebeklerin gelişim ve eğitimine yönelik anne babanın bilgi, tutum ve uygulamaları göz ardı edilmiştir.

Sağlık

Tablo 9’da bebeklerin aşılama durumuna yönelik yapılan üç çalışmada bebeklerin aşılama durumu, yaygınlığı ve eksikliği(Babadağlı, 2007; Köse, 1998; Yiğitalp, 2007) ele alınmıştır. Çevrük (2006) ise bebeklerde D vitamini eksikliği ve etkenlerini incelemiştir.

Tablo 9. 0-3 Yaş Çocukların Sağlığına Yönelik Yapılan Çalışmalar

Yıl	Araştırmacı	Çalışmanın adı	Yöntemi
1994	Yıldız, N	Gündüz bakımevindeki çocuklar ve aile çevreleri üzerine yapılmış bir araştırma: Zeytinburnu gündüz bakımevi örneği	Tarama Modeli (Yüksek lisans) Görüşme
1998	Köse, A.	Park Sağlık Ocağı Bölgesinde 0-24 ay arası çocuklarda aşılama yaygınlığının değerlendirilmesi ve aşılamaı etkileyen etmenlerin belirlenmesi.	Tarama modeli (Yüksek lisans), - 554 çocuk, Anket formu
2006	Çevrük, İ.	4-12 aylık bebeklerde raşitizm sıklığı.	Tarama Modeli (Tıpta uzmanlık) -4-12 aylık bebekler, Anket Formu, vücut ölçümleri, laboratuvar ölçümleri
2007	Babadağlı, F.	Yalova devlet hastanesine başvuran 12-36 ay arası çocuklarda aşı eksiklikleri ve bunu etkileyen faktörler. Diyarbakır ilindeki 0-12 aylık çocukların aşıya devamsızlık nedenleri	Tarama modeli (Yüksek lisans), -720 çocuk, Aşı kartı
2007	Yiğitalp, G.	Yalova devlet hastanesine başvuran 12-36 ay arası çocuklarda aşı eksiklikleri ve bunu etkileyen faktörler. Diyarbakır ilindeki 0-12 aylık çocukların aşıya devamsızlık nedenleri	Tarama modeli (Yüksek lisans), - 350 aşıya devamsız çocuk, Anket Formu, aşı kartı
2008	Önoğlu, N.	Fatih bölgesi kreşlerinde iç ortam havasının mikrobiyolojik açıdan değerlendirilmesi.	Tarama Modeli (Tıpta uzmanlık) -15 okul öncesi eğitim kurumu, MerckAir Sampler Mas 100 cihazı
2008	Hisoğlu, I.	Ağrı ili kreş ve anaokullarında kullanılan oyuncaklarda bakteriyel kontaminasyonun belirlenmesi	Tarama Modeli (Yüksek lisans), -10 adet kreş ve anaokulu, 146adet svabörneği

0-3 yaş çocuklara bakım veren kreşlerle ilgili üç çalışma yapılmıştır. Yıldız (1994) kreşteki eğitim ortamı ve eğitime dair annelerin görüşlerine başvurmuş, Önoğlu (2008) kreşlerin iç ortam havasının mikrobiyolojik açıdan değerlendirmiş, Hisoğlu (2008) ise kreş ve anaokullarında kullanılan oyuncaklarda bakteriyel kontaminasyonun yüksek olduğunu saptamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkiye’de gerçekleştirilen 0-3 yaş çocuklara ilişkin 1994-2016 yılları arasında lisansüstü çalışmalar incelenmiştir. 60 yüksek lisans, 8 doktora ve 17 tıpta uzmanlık tezi olmak üzere toplam 85 çalışmanın 57’si tarama modeli, 18’i deneysel çalışma, 9’u ise boylamsal çalışmadır. Doküman analiz tekniği kullanılarak yapılan araştırma sonucunda ulaşılan lisansüstü tezler konularına göre kategorilere ayrılmıştır. Çalışmalar çocukların eğitimi (5), aile eğitimi (10), gelişimi (28), beslenme (17), anne babaların bilgi, tutum ve uygulamalarına ilişkin çalışmalar (18) ve çocuğun sağlığına ilişkin çalışmalardır(7).

Çocuklara yönelik sadece 5 eğitim çalışması yapılmış, bu çalışmalardan sadece bir tanesi normal gelişim gösteren çocuklara yönelik erken destek eğitimin etkisini inceleyen çalışmadır. Diğer dört çalışmada ise Down Sendromlu çocuklara verilen motor beceri eğitimi, özel gereksinimli çocuklara destek eğitimi, gelişimsel geriliği olan çocuklara yönelik etkileşime dayalı destek eğitim ile zihinsel geriliği olan çocuklara yönelik aile destekli eğitimlerdir.

0-3 yaş arasındaki çocuğa sahip annelere yönelik yapılan eğitimler; lohusalık dönemi çocuk bakım, beslenme eğitimi, prematüre bebeği olan annelere yönelik ev merkezli eğitim ve bebekleri hastanede kalan annelere verilen bakım eğitimi, anne adaylarına verilen beslenme eğitimi, taburculuk eğitimi olmak üzere daha çocuk çocukların bakım ve beslenmesine yönelik eğitim çalışmalarıdır. Normal gelişim gösteren çocuklar ve Down Sendromlu çocukların annelerin yönelik birer eğitim ile annelerin öz yeterlik algısına yönelik ailelere yönelik yapılan 10 eğitim çalışması yapılmıştır.

0-3 yaş çocukların gelişimine yönelik yapılan çalışmalara bakıldığında psikomotor ve fiziksel gelişime yönelik çalışmalarda anne sütü ve mama ile beslenmenin olumlu etkisi ortaya konulmuştur. Çocukların sosyal ve duygusal gelişimine yönelik yapılan beş çalışmada ise ebeveynlerin duygu durumları, anne yoksunluğunun etkisi, bebeklerde çatışan davranışı ketleme ve süreli ketleme becerilerinin çalışan bellek ve mizaç ile ilişkisi ve otistik çocukların sosyal duygusal gelişim özellikleri ile müziğin gelişim üzerine etkisi ortaya konmuştur. Çocukların gelişimini değerlendirmede kullanılacak yedi ölçme aracının uyarlama çalışması ve bir eğitim programının izleme ve değerlendirmesi yapılarak alana kazandırılmıştır.

Çocukların beslenmesine yönelik yapılan 17 çalışmadan üçünde 0-3 yaş arası çocuklarda beslenme ve malnütrisyon arasındaki ilişki irdelenmiştir. Beslenme ile ilişkili durumları inceleyen 11 çalışmada anne sütü ve mama ile beslenmenin etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Anne sütü alımını etkileyen durumlar ve annelerin bebek besleme biçimleri incelenmiştir. Annelerin bilgi, tutum ve uygulamalarına yönelik yapılan 18 çalışmada, annelerin çocukların dış çıkarma, ishal gibi durumlardaki bilgi düzeyi, bebek bakımı ve beslenmeye yönelik geleneksel uygulamaları, anne sütü ve emzirmeye ilişkin bilgi düzeyleri ile babaların bebek bakımına ilişkin tutumları incelenmiştir. 0-3 yaş çocuğunun sağlığına ilişkin yedi çalışmada ise bebeklerin aşılama durumuna yönelik üç çalışma, bebeklerdeki raşitizm sıklığını inceleyen bir çalışma yer almıştır. 0-3 yaş çocuklara bakım veren kreşlerle ilgili üç çalışmada kreş ortamları mikrobiyolojik açıdan incelenmiştir.

0-3 yaş çocuklara yönelik çalışmaların daha çok sağlık bilimleri alanında, çocukların bakım ve beslenmesine yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar ise bakım ve beslenmenin çocukların gelişimi üzerine somut etkileri ortaya koymaktan çocuk çocuğun sağlığı üzerine yoğunlaşmıştır. Çocuk gelişimi ve eğitimine yönelik eğitim çalışmalarında da yine bakım ve beslenmenin ağırlıklı olduğu, yetişkin desteğinin önemi, bakım ve beslenmenin çocuğun gelişimini ve eğitimini destekleyecek bir araç olarak kullanılması ve ailelerin, bakım veren kişilerin ve eğitimcilerin bu çocukların gelişimini ve eğitimini desteklemelerine yönelik deneysel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Son yıllarda hızla artan bakıcı ve bakım veren kurumların uyguladığı bakım ve eğitim programlarının ve eğitimcilerin niteliği, yeterliliği ve eğitim ortamlarının çocuğun gelişimine uygunluğunun belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu yaş gurubu çocuğa sahip babalara yönelik sınırlı sayıda araştırmamanın bulunması ve bu alanda çalışmaların arttırılmasının gerekmektedir. Sonuç olarak bugüne kadar yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının, 0-3 yaş çocuklarının eğitim gereksinimlerine, ebeveyn ve eğitimcilerin bilgi, yeterlik düzeyine ve eğitim ortamları ve uygulanan eğitim

programlarına ilişkin farklı konu ve boyutları ele alan, 0-3 yaş dönemine bütüncül olarak yaklaşan farklı araştırmalar ile desteklenmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- Ahi, B., ve Kıldan, O. (2013). Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (2002-2011). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 13, Sayı 27, Eylül 2013, 23 – 46.
- Akdağ, F. (2015). Çocukta beyin gelişimi ve erken müdahale. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1(2), 97-100.
- Akıncı, Z. (1997). *0-12 ay arası sağlıklı bebeklerde büyümenin değerlendirilmesi*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık, Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.
- Akkoca, Y. (2009). *Doğum sonrasında anne-bebek bağlanmasını etkileyen faktörler*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi, Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.
- Aktaş, Ş. (2012). *9-12 aylık bebeklerde tamamlayıcı beslenme ve bunu etkileyen faktörler*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alan, H. (2011). Doğum sonrası dönemde sosyal desteğin anne bebek bağlılığına etkisi.Yayınlanmış yüksek lisans tezi.Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Alpan, Y. (2006). *Ankara örneğinde 12-36 aylık bebek ve çocuklar için sosyal ve duygusal değerlendirme aracının Türk çocuklarına uyarlanması*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alptekin, A.E. (2011). *0-3 Yaş Özel Eğitim Alan Zihinsel Engelli Çocukların Gelişiminde Aile Katılımlı Eğitimin Etkisinin İncelenmesi*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Anonim (2015). Connecticut’s Guidelines for the development of infant and toddler early learning: A handbook for caregivers of young children. Çevrim-içi http://www.ct.gov/dss/lib/dss/dss_early_learning_guidelines.pdf, Erişim tarihi: 13.02.2015.
- Arıkan, D. (1995). *Erzurum il merkezindeki sağlık ocaklarında kayıtlı 0-24 aylık çocuklarda beslenme durumu, malnütriyon prevalansı ve onu etkileyen faktörler*. Yayınlanmış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Atalay, E.B. (2014). *Doğum öncesi eğitimlerin anne - bebek bağlanmasına etkisi*.Yayınlanmış yüksek lisans tezi.Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Atalay, N.D. (2007). *İnfant dönemi bebeklerde beslenme epidemiyolojisi ve enfeksiyon hastalıkları ile beslenme arasındaki ilişki*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık. Atatürk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Erzurum.
- Atalay-Terzi, Ö. (2005). *Bir-üç yaş grubu sağlıklı çocuklarda beslenme alışkanlıkları ve günlük posa alım düzeyleri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, E. (2013). *Otizmlı çocukların 0 - 2 yaş döneminde gösterdikleri belirtilere ilişkin veli görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Avcu, A. U. (2015). *Ev merkezli anne-bebek etkileşim programının annelerin duyarlılık ve karşılıklı etkileşim davranışları ile bebeğin gelişimine etkisi*. Yayınlanmış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, N. (2001). *Akut solunum yolu enfeksiyonları tanısı ile yatırılan 0-2 yaş grubu çocukların ebeveynlerine taburculuk eğitiminin hastalığın tekrarlamasına etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri, Ankara.
- Ayhan, G. (1996). *Elazığ ili merkez ilçe yeni mahalle sağlık ocağı bölgesinde 2 yaş altı çocuklarda beslenme durumu ve protein-enerji malnütriyonu sıklığı*. Yayınlanmamış tıpta uzmanlık. Fırat Üniversitesi, Tıp Fakültesi Elazığ.
- Aytekin, Ç. (2011). *Ev temelli erken müdahale programının geliştirilmesi: bir vaka çalışması*. Yayınlanmış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arı, S. (2012). *Anne bebek bağlanması ile doğum sonu depresyon arasındaki ilişki*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi.İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Babadağlı, F. (2007). *Yalova Devlet hastanesine başvuran 12-36 ay arası çocuklarda aşı eksiklikleri ve bunu etkileyen faktörler*.Yayınlanmış yüksek lisans tezi.İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bal. S. (2014). *İlk kez babalık deneyimi yaşayan erkeklerin bebek bakımına katılmaya ilişkin görüşleri ve bakıma katılma durumları*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi.Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bertan, M; Haznedaroğlu, D; Koln, P; Yurdakök, K; Güçüz, B.D. (2009). Ülkemizde erken çocukluk gelişimine ilişkin yapılan çalışmaların derlenmesi (2000-2007).*Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 52: 1-8.

- Bayhan P.S. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Baysal, T. (2015). *Denizli il merkezinde 6-36 aylık çocuk beslenme uygulamaları ve çocukların büyümesine etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi.Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Bieth, K.,Penny, T., Bulman, K., Robinson, M. (2005). *Children'sCare, Learning and Development*. Oxford: HeinmannEducationalPublishers.
- Bingöler, E.B. (2006). *T.C. Sağlık Bakanlığı - UNICEF işbirliği: bebeklik ve erken çocukluk döneminde gelişimin izlenmesi ve desteklenmesi programı'nın değerlendirilmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi.Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş.,Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara, Pegem Yayınevi.
- Can-Yaşar, M., ve Aral, N. (2011). Türkiye'de okul öncesinde drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 11, Sayı 22, 70 – 90.
- Ceylan, R. (1996). *9-12 Aylık çocukların beslenme, büyüme ve psikomotor gelişim durumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Capito, J. M. ve Yarbrough, K. (2015). ForChildrenBirth to Age Three: Illinois Early Learning Guidelines. Çevrim-içi <http://www.isbe.state.il.us/earlychi/pdf/el-guidelines-0-3.pdf>, Erişim tarihi: 18.06.2015.
- Ceber, H. (1998). *Normal ve zihinsel engelli bebeklerde anne-bebek etkileşiminin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Comba, A. 2008. *Sosyal pediatri polikliniğinde sağlık izlemi yapılan çocukların 24 aylık izlemlerinin sonuçları*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi. Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.
- Çalışkan, Z.I. (2005). *Nevşehir belediye sınırları içerisinde yaşayan annelerin bebek bakımına ilişkin uygulamaları*.Yayınlanmış yüksek lisans tezi.Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Çelebioğlu, A. (1998). *Erzurum il merkezinde 24 aylık çocuğu olan annelerin dış çıkarma dönemine ilişkin bilgileri ile bu dönemde yaptıkları uygulamalar*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çetin, Z. (2011). *Sağlığı geliştiren hastane kavramı içinde prematüre yeni doğan sağlığı: doğum sonrası annelere verilen eğitimin çocuk bakımına etkisi*.Yayınlanmış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çevrük, İ. (2006). *4-12 aylık bebeklerde raşitizm sıklığı*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi.Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kayseri.
- Dağlar, G. (2014). *Gebelik ve doğum sonrası dönemde anne-bebek bağlanma düzeyi ve etkileyen faktörler*. Yayınlanmış doktora tezi.Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Damast, A.M., Tamis-LeMonda, C.S., Bornstein, M.H. (1996). Mother-childplay: sequentialinteractionsandtherelationbetweenmaternalbeliefsandbehaviors. *Child Development*, 67(4):1752-66.
- Değer, V. B. (2011). *Mardin ili Kızıltepe ilçe merkezinde yaşayan evli kadınların doğum sonrası dönemde anne ve bebek bakımına yönelik bildikleri ve/veya uyguladıkları geleneksel yöntemler*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Deleverova, B. (2006). *Müziğin 0-3 yaş grubu çocuklarında gelişimlerine etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Delikanlı, G. (2013). *Karadeniz Teknik Üniversitesi tıp fakültesi farabihastanesi'ne başvuran, 0-24 ay arası bebeği olan annelerin emzirme ve bebek beslenmesi konusundaki bilgi düzeyleri ile uygulamalarının belirlenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dikbaş, E. (2012). *Düşük ve normal doğum ağırlıklı bebeklerin 12 aylık büyümesinin izlemi ve büyüme etkileyen faktörler*. Yayınlanmamış tıpta uzmanlık. Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Denizli.
- Demir, R. (2012). *60. yıl sağlık ocağı bölgesinde yaşayan 0-2 yaş grubu çocuklarda malnütrisyon sıklığı, etkileyen faktörler ve annelere verilen eğitimin etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Dışlıklı, S. (2007). *24-36 aylık otistik çocukların sosyal ve duygusal gelişim özelliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Dilsiz, H. (2013). Bebeklik ve erken çocukluk dönemi uyumsal yeme davranışı ve beslenme süreci anne tutumları ölçekleri geliştirme çalışması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, D.G. (2006). *Gelişimi izleme ve destekleme rehberi 0-2 yaş standardizasyon çalışması*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dursun, G. (2013). *Yeni doğan dönemindeki kısa süreli annelik yoksunluğunun 2-3 yaş arası çocukların ruh sağlığı ve gelişimi üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Eğri, G. (2006). *Tokat ili bir sağlık ocağı bölgesindeki 15-49 yaş grubu kadınların doğum sonu dönemde anne ve bebek bakımına yönelik geleneksel uygulamaları*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Elibol, F. (2007). *12-36 aylar arasında çocukları olan annelere verilen grup eğitiminin annelerin anne babalık görevlerinde öz yeterliliklerine yönelik katkısının incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdemir, S. (2009). *Erken destek eğitim programının 18-36 aylık çocukların gelişimine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ertaş, T. (2004). *Şanlıurfa’da bebeklik dönemin b12 vitamin eksikliğinin sıklığı, nedenleri ve b12 vitamini eksikliğinin fiziksel, mental ve psikomotor gelişim üzerine etkileri*. Tıpta Uzmanlık tezi. Harran Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Urfa.
- Erturaç, M. (2006). *4-24 aylık çocuklarda beslenme şekli ile hemogloblin düzeyi ve demir eksikliğinin ilişkisi*. Yayınlanmamış tıpta uzmanlık. Fatih Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Elazığ.
- Esin, K. (2011). *0-6 aylık bebeklerde anne sütü ile beslenmenin büyüme ve dışkılamaya etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Estes, L.S. (2004). *Essential of childcare and early education*. USA: Pearson Education.
- Fox S.E., Levitt, P, Nelson C.A. (2010). How the timing and quality of early experiences influence the development of brain architecture. *Child Development*, 81(1):28-40. doi: 10.1111/j.1467-8624.2009.01380.x.
- Gökduman, M. (2009). *0-6 aylık bebeği olan annelerin anne sütünü artırmaya yönelik geleneksel uygulamaları*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Gül, S.O., ve Diken, H.İ. (2009). Erken çocuklukta özel eğitime ilişkin Türkiye’de gerçekleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının gözden geçirilmesi. *Uluslararası Erken Çocuklukta Özel Eğitim Dergisi (INT-JECSE)*, 1:1, 47-78.
- Gümüşok, A. (2001). *0-2 Yaş arası çocuklarda gelişimsel izleme rehberinin denverü ile karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.
- Hacıhasanoğlu, R. (1999). *Erzurum il merkezinde 0-24 aylık çocuğa sahip annelerin ishal durumunda yaptıkları uygulamalar ve bilgi düzeylerinin saptanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Hayran-Ateş, A. (1996). *3 Yaş grubundaki çocukların beslenme ve sağlık durumunun, annenin hamilelik süresindeki beslenme ve sağlık durumu ile ilişkisinin araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hisoğlu, İ. (2008). *Ağrı ili kreş ve anaokullarında kullanılan oyuncaklarda bakteriyel kontaminasyonun belirlenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Kahriman, İ. (2007). *Trabzon il merkezinde 06-12 aylık çocuğu olan annelerin bebek bakımına ilişkin geleneksel uygulamaları*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Karaaslan, Ö. (2010). *Etkileşime dayalı erken eğitim programı’nın (edep) gelişimsel yetersizliğe sahip çocuklar ve anneleri üzerindeki etkililiği*. Yayınlanmış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Karaaslan, T. (2002). *Çok düşük doğum ağırlıklı prematüre bebeklerin gelişimine ev merkezli erken eğitim programlarının etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kasapkar, Ç. S. (2009). Bebeklikte yapılan demir profilaksisinin demir eksikliği gelişimini önleme ve psikomotor gelişim üzerine etkisi. Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi. Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.
- Karabekiroğlu, K. (2005). *Erken çocukluk (0-3 yaş) dönemi sosyal ve duygusal sorunları ile ebeveynin depresif duygu durumu ve genel kaygı düzeyi ilişkisi*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi. Marmara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Karacan, E. (1998). *Yaşamın ilk bir yılında anne-bebek etkileşimi ve bebeklerde dil gelişimi*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi. Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.

- Karadağ, F. (2008). *Gebelere lohusalık bakımı ve bebek bakımı konusunda verilen eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Kara-Kaya, Ö. (2011). *Bir Yaş Altındaki Riskli Çocukların Normal Gelişim Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karakulak, H. (2009). *Anne-Bebek Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumuna Uyarlanması (Aydın Örneği)*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Kaya, D. (2009). *0-24 Aylık Bebeği Olan Annelerin Anne Sütü ve Emzirme İle İlgili Bilgi, Tutum Ve Uygulamaları*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık. Fırat Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Elazığ.
- Kılınç, F.E. (2011). *Anne eğitim programı ile anne çocuk etkileşim programının 24-36 aylık çocukların bilişsel becerilerine ve annelerin çocuk yetiştirme davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koca, B. (2002). *Anne sütü ve mama ile beslenen prematüre bebeklerin psikomotor gelişimlerinin izlemi -doğumdan itibaren altı aylık izlemi içeren prospektif bir çalışma*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi. Sağlık Bakanlığı, Ankara.
- Kobal, G. (2000). *Erken eğitim programına devam eden downsendromlu bebeklere verilen motor beceri eğitiminin büyük kas gelişimlerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmış Doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koç, M. (2015). *0-2 yaş arası çocukları olan annelerin ilk 6 ay sadece anne sütü verme durumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kondolot, M. (2014). *Otizm spektrum bozukluklarının tanısında m-chatt (modified checklist for autism in toddlers) tarama testinin geçerlilik-güvenilirliği, Kayseri’de 18-24 aylık çocuklarda otizm spektrum bozukluklarının sıklığı ve etiyolojide bazı çevresel faktörlerin rolü*. Yayınlanmış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kostelnik, M.J., Soderman, A.K., Whiren, A.P., Rupiper, M., Gregory, K.M. (2015). *Guiding children’s social development and learning: theory and skills*. Stanford: Cengage Learning.
- Köse, A. (1998). *Park sağlık ocağı bölgesinde 0-24 ay arası çocuklarda aşılama yaygınlığının değerlendirilmesi ve aşılama etkileyen etmenlerin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuruçırak, Ş. (2010). *4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri, Antalya.
- Lillard, P.P. (2013). *Montessori, modern bir yaklaşım*. İstanbul: Kaktüs Yayınları.
- Madi, B. (2006). *Öğrenme beyinde nasıl oluşur?* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Molu, B. (2011). *0-12 aylık bebeği olan annelerin çocuk bakımında başvurdukları geleneksel uygulamalar*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Myers, R. (1996). *Hayatta kalan on iki. erken çocukluk eğitimi programlarının güçlendirilmesi*. Ankara: Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayınları.
- OCCS, (2015). *Early learning guidelines for infants, toddlers and twos: ages 0 through 36 months*. Çevrim-içi <http://www.zerotothree.org/public-policy/building-early-childhood-systems/early-learning-guide-for-infants.pdf>. Erişim Tarihi: 23.08.2015.
- Önoğlu, N. (2008). *Fatih bölgesi kreşlerinde iç ortam havasının mikrobiyolojik açıdan değerlendirilmesi*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi. İstanbul Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Özdemir, B. (2011). *2 yaşındaki çocuklarda çalışan bellek, ketleme ve mizaç arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztop, D.B. (2003). *Depresyonu olan annelerin bebeklerinde bilişsel duygusal gelişim ve anne bebek ilişkisi*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi. Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.
- Özyazıcıoğlu, N. (2000). *Erzurum il merkezinde 12 aylık çocuğu olan annelerin çocuk büyütmeyle ilişkin yaptıkları geleneksel uygulamalar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Ogelman, H.G. (2014). *Türkiye’deki okul öncesi dönem sosyal beceri araştırmaları: 2000-2013 yılları arasındaki tezlerin incelenmesi*. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 41-65.

- Ogelman, H.G., ve Güngör, H. (2015). Türkiye’deki okul öncesi dönem çevre eğitimi çalışmalarının incelenmesi: 2000-2014 yılları arasındaki tezlerin ve makalelerin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 180-194
- Özdemir, B. (2011). *2 yaşındaki çocuklarda çalışan bellek, ketleme ve mizaç arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk-Ertem, İ. (2005). İlk üç yaşta gelişimsel sorunları olan çocuklar: üç sorun ve üç çözüm. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6 (2) 13-25.
- Richter-Kanık, N. (1998). *Erken eğitim Down Sendromlu bebeği olan annelerin stres ve anne-bebek etkileşim düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sahip, Y. (1997). *0-1 yaş grubu bebeklerde anne sütüyle veya diğer yöntemlerle beslenmenin enfeksiyon hastalıkları üzerindeki etkisi*.Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi.İstanbul Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Salgın, A. (2002). *Postpartumdepresyonun çocuk bakımı ve gelişimine etkileri*. Yayınlanmış yüksek lisan tezi.İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sertgil, N.K. (2011). Bebeklik ve erken çocukluk döneminde gelişimsel risk tespiti için sosyal iletişim alan tarama testi (SIATT) geçerlilik, güvenilirlik ve norm çalışması. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Silberg, J., (2000). *Brain gamesfortoddlerrandtwos*. Maryland: Gryphon House Inc.
- Sivri, B.B. (2012). *0-12 aylık bebeği olan annelerin anne-bebek bakımına ilişkin geleneksel uygulamaları*.Yayınlanmış yüksek Lisans tezi.Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Summak, M.S.,Summak, A.E. (2006). *Akıllı bebekler akademisi; bebekler için çoklu zekâ ve beyin geliştirme rehberi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Şahan, H. (2008). *0-24 aylık bebeği olan annelerin anne sütü ve emzirme konusunda bilgi, tutum ve davranışları*. Yayınlanmış tıpta uzmanlık.Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kayseri.
- Şanlıer, N., Aytekin, F. (2004). Ankara’da yaşayan 0-36 ay çocukların bazı antropometrik ölçümleri ve anne sütü ile beslenme durumlarının saptanması.*Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 271-289
- Şen, S. (2007). *Anneanne - anne - bebek bağlanmasının incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi.Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şolt, A. (2011). *Doğum sayısının anne-bebek bağlanmasına etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi.Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tatvan, A. (2009). *0-3 yaş çocuğu olan annelere yönelik beslenme eğitim programı*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ural, S. (2011). *Erciyes üniversitesi yenidoğan ve sosyal pediatri polikliniklerine başvuran 0-24 aylık bebeği olan annelerin emzirme ve anne sütünü artırmaya yönelik geleneksel uygulamaları*.Yayınlanmış yüksek lisans tezi.Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Ulusoy, M.N. (2010). *Doğum sonrası altı aylık dönemde postpartum depresyon sıklığının bebeklerin beslenme ve büyümesi ile ilişkisinin longitudinal incelenmesi*.Yayınlanmış yüksek lisan tezi.Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Uyar, A. (1996). *Ankara gecekondu kesiminde 0-3 yaş grubu çocuklarda malnütrisyonprevalansı üzerinde bir araştırma*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yalçın, H. (2012). *Anne adaylarına verilen eğitimin (asbep) gebelik, doğum, lohusalık ve bebek bakımına ilişkin fonksiyonel olmayan uygulamalara etkisi: Karaman ili örneği*. Yayınlanmış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler, Konya.
- Yiğit, S. (2006). *Çankırı il merkezinde 12-48 aylık çocukların antropometrik ölçümler ile beslenme durumlarının değerlendirilmesi*.Yayınlanmış yüksek lisans tezi.Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yiğitalp, G. (2007). *Diyarbakır İlindeki 0-12 aylık çocukların aşıya devamsızlık nedenleri*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dicle Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Yıldız, K. (2008). *Isparta kent merkezinde 0-12 aylık bebeklerin büyüme durumlarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta.

Yıldız, N. (1994). *Gündüz bakımevindeki çocuklar ve aile çevreleri üzerine yapılmış bir araştırma: Zeytinburnu gündüz bakımevi örneği*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yücesoy, M.M. (2001).*0-12 aylık bebeklerin anne sütü ile beslenmesine etki eden faktörler*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Extended Abstract

The early childhood period is crucial due to the development and growth is rapid. The experiences between 0-3 years old, that has importance in terms of developmental feature, are Fundamentals for future experiences. Even the studies and researches about the seages are sustaining for many years in the World, the educational studies and researches in Turkey are mainly focused on 3-6 years. 0-3 years are considered for the first time in the preschool education program which is prepared in 1994 and the 0-3 years education program is prepared. Unfortunately, the 0-3 years nursery school programs are not checked until 2013, and the practices and researches about the childrens care and education is limited.

Forth is reason, the research aims to determine the master studies regarding 0-3 years children between the 1994-2016. Because the research put forth the thematic distribution of master thesis, which are conducted in Turkey about the 0-3 years children, it is a descriptive study with scanning model. There search involves the published and unpublished master thesis, graduate thesis and PhD in medicine, which in conducted in 1994-2016. When the study is determined, the study is named by considering the names as “0-3 years”, “babies”, “0-1 year”, “1-2 years”, “2-3 years”, “12-24 months”, “24-36 months”. According to the findings, the thesis, that are conducted about the 0-3 years childrens, involves 6 themes regarding the 0-3 years education, parents education, growth an development, nutrition, the mothers information, attitude and practices and the childrens health. With respect to the findings, there are 85graduate thesis which involves 60 master thesis, 8 PhD thesis and 17 PhD thesis in medicine between 1994-2016. Graduate thesis consist 57 the survey model, 19 the experimental study and 9 the longitudinal study Studies are the grouped as studies about children (5), the family studies (10), childrens development (28), children’s nutrition (17), mother and father information, attitude and practices (18) and child health (7).

Acoording to the findings, the studies about the 0-3 years children education is insufficient, and the studies mostly focused on the childrens care, health and nutrition. The 0-3 years children educational needs, that entegrate the education and care should be considered. Also, it is determined that the studies which create awareness about the critical period regarding the parents, care givers, and teachers are needed.